

19
yıl

Anadolu İZLENİMLERİ

Yıl: 19 Sayı: 199 - Kasım 2025

Türk Tarımının Dergisi

Fiyatı: 292 TL

**Tokat'tan Türkiye'ye:
Saldırcılar'ın Büyük Zaferi!**

Anadolu İZLENİMLERİ PROMOSYON

Bizi Arayın
0312 418 84 66

KURULUŞUNUZ
GÖZ ÖNÜNDE
OLSUN

Anadolu
İZLENİMLERİ
PROMOSYON

ANADOLU İZLENİMLERİ MEDYA AJANSI
Konur Sokak No: 31/6 Bakanlıklar/ANKARA
T: 0312 418 84 66 F: 0312 418 84 69

www.anadoluizlenimleri.com
info@anadoluizlenimleri.com

Yıllık
Abonelik Bedeli
6000₺
(Kargo Dahil)

www.anadoluizlenimleri.com

Türk Tarımının Habercisi

**İmtiyaz Sahibi
ve Sorumlu Yazı İşleri Müdürü**
Genel Yayın Yönetmeni
Muhammet OLUKLU

Hukuk Danışmanları
Av. Mustafa Ufuk GÜMÜŞ
Av. Faruk DURAN

Haber Merkezi
Feyzanur KAYA
Engin VAROL

Muhasebe
Adem SABAN

Mizanpaj
Mehmet SARIGÜL

Yazarlar
Doç. Dr. Hakan KEÇECİ
Dr. Ali AYAR
Mehmet TAŞAN
Nevzat DEMİRKOL
Emin VAROL
Assiye YILDIRIM

Temsilcilikler
Marmara Temsilcisi
Ali BAYRAM
İzmir Temsilcisi
Muzaffer AĞAR

Banka Hesap Numaraları
Türkiye İş Bankası - Ankara Şubesi
TR7700 0640 0000 1420 0594 8485

Ziraat Bankası - Heykel Şubesi
TR8900 0100 1233 4765 6716 5002

Posta Çeki
Muhammet OLUKLU - 5758587

Yönetim Yeri
Konur Sokak No: 31/6 Bakanlıklar/ANKARA
Tel: 0 312 418 84 66 • Faks: 0 312 418 84 69

www.anadoluizlenimleri.com • info@anadoluizlenimleri.com

Baskı
MİM İÇ DIŞ MEKAN BASKI SİST.
REKL. MATBAACILIK TİC.LTD.ŞTİ

Zübeyde Hanım Mahallesi Sebzebahçeleri Caddesi
No: 103/8 Altındağ / ANKARA

Dergide yayınlanan yazılardaki görüş ve düşünceler yazarına/
yazarların düşüncelerini kapsamaktadır.
Reklamların sorumluluğu reklam veren firmaya ait olup, dergimiz
hiçbir şekilde sorumlu tutulamaz.
Bu dergide bazı içerikler Freepik.com varlıklar
kullanılarak tasarlanmıştır.

Anadolu İzlenimleri Dergisi Yayın Danışma Kurulu

Prof. Dr. Ahmet ÇOLAK

Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Tarım Makinaları Bölümü

Prof. Dr. Ruhsar YANMAZ

Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Bahçe Bitkileri Bölümü

Prof. Dr. Sonay SÖZÜDOĞRU

Ankara Üniv. Ziraat Fakültesi Toprak Bitkileri ve Bitki Besleme Bölümü

Prof. Dr. Hakan ULUKAN

Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Tarla Bitkileri Bölümü

Doç. Dr. Özer ELİBÜYÜK

Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Bitki Koruma Bölümü

Prof. Dr. Gürsel DELLAL

Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Zootečni Bölümü

Prof. Dr. Fatih CEDDEN

Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Zootečni Bölümü

Yard. Doç. Dr. Süleyman BEKCAN

Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Su Ürünleri Mühendisliği Bölümü

Prof. Dr. Ali İhsan ACAR

Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Tarım Makinaları Bölümü

Prof. Dr. Ramazan ÖZTÜRK

Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Tarım Makinaları Bölümü

Yard. Doç. Dr. Ufuk TÜRKER

Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Tarım Makinaları Bölümü

Zir. Yük. Müh. Esin ÖZKAN

Ankara Ziraat Tarım ve Teknolojileri Yatırımları A.Ş.

içindekiler

10

Tarımsal Gazetecilik:
Toprağın Sesi Medyada
Ne Kadar Duyuluyor?

14

Tokat'tan Türkiye'ye:
Saldırcıların Büyük Zaferi!

İstilacı Balıkların Tehdidi

18

TARPOL ve FAO'dan
Dünya Gıda Günü'ne
Özel Panel!

22

Tarımsal Girdi Fiyatları
Üretimi Nasıl Şekillendiriyor?

24

- 4 Türkiye Susuzluğa Ne Kadar Dayanabilir?
- 5 Görünmeyen Canlılar
Tarımı Nasıl Ayakta Tutuyor?
- 6 Çiftçi Olmanın Ruhsal Yükü Nedir?
- 8 Ben Başaramıyorsam, Sen de Başarıl!
- 10 Tarımsal Gazetecilik:
Toprağın Sesi Medyada Ne Kadar Duyuluyor?
- 14 Tokat'tan Türkiye'ye: Saldırcıların Büyük Zaferi!

- 18 İstilacı Balıkların Tehdidi
- 22 VTARPOL ve FAO'dan
Dünya Gıda Günü'ne Özel Panel!
- 24 Tarımsal Girdi Fiyatları
Üretimi Nasıl Şekillendiriyor?
- 26 Bir Fincanın İçinde Tarih:
Türk Kahvesinin Avrupa'ya Uzanan Yolculuğu!
- 28 Bir Sonbahar Hikâyesi Kestane!

Muhammet OLUKLU

Anadolu İzlenimleri Dergisi
Genel Yayın Yönetmeni
muhammetoluklu@gmail.com

Türkiye Susuzluğa Ne Kadar Dayanabilir?

Kasım ayının başındayız. Takvime göre yağmur mevsimi. Ama Türkiye'nin dört bir yanından yükselen haberler, bu mevsimin artık yalnızca kâğıt üzerinde kaldığını gösteriyor. Belevi Gölü'nden Nilüfer Barajı'na, İstanbul'un su kaynaklarından Konya Ovası'na kadar uzanan geniş bir coğrafyada "susuzluk" artık bir kelime değil, bir gerçekliğe dönüşmüş durumda.

İzmir'in Selçuk ilçesindeki Belevi Gölü, Küçük Menderes Deltası'nın en büyük tatlı su gölüydü. "Göldü" diyorum, çünkü bugün artık bir göl değil, çamur tabakalarının içinde can çekişen bir ekosistem. Su seviyesi dramatik biçimde düştü. Göl, sadece suyunu değil, nefesini de kaybetti.

Benzer bir tablo Bursa'da karşımızda. Nilüfer Barajı tamamen kurudu, Doğancı Barajı'nda su seviyesi kritik eşiğin altına indi. İstanbul'da barajların doluluk oranı yüzde 20'ye kadar geriledi. Bir zamanlar "mega kent" in güvenli su rezervleri olarak övülen bu barajlar, şimdi kendi gölgelerini seyrediyor.

Kuraklık artık yerel bir problem değil. Meteorolojik kuraklık ikinci evresine geçti; yani tablo artık hidrolojik kuraklık boyutunda. Bu

da demek oluyor ki, sadece yağmurlar azalmadı, yer altı su kaynakları da çekiliyor. Uzmanlar, "Bu kadar su azalması yaz aylarında olsa anlaşılır, ama kasım başında bu tablo ciddi bir alarmdır" diyor. Ve uyarıyorlar: "Önümüzdeki yazdan itibaren bu durum afet boyutuna ulaşabilir."

Susuzluk Haritası: 40 Yılın En Düşük Yağışı

Rakamlar acımasız.

Bilecik'ten Gaziantep'e, Hatay'dan Van'a kadar 20'den fazla şehirde son 40 yılın en düşük yağış seviyeleri ölçüldü. Kırıkkale'de yüzde 64, Adana, Kahramanmaraş, Osmaniye'de yüzde 52, Konya ve Niğde'de yüzde 51 oranında azalma var. Bu rakamlar artık "iklim değişikliği" değil, "iklim çöküşü" nün habercisi.

Sorun Göklerde Değil, Zeminde

Yağmurun azlığı elbette bir faktör. Ama bu krizi sadece gökyüzüne bakarak açıklayamayız. Plansız tarımsal sulama, betonlaşmış şehirler, kurutulmuş dere yatakları, bilinçsiz su tüketimi... Her biri, bu kuraklığın

görünmeyen ortakları. Su yönetimini hâlâ "bolluk varsayımıyla" sürdüren bir anlayış, bu ülkenin geleceğini kurutuyor.

Kuraklık Değil, İhmal

Bu tablo artık sadece doğanın değil, yönetimin de aynası. Çünkü kuraklık, kader değil; ihmalin doğal sonucudur. Bugün göllerin kuruması, yarın şehirlerin susuz kalması anlamına geliyor. Su sadece içme meselesi değil, gıda üretiminin, ekonominin, hatta ulusal güvenliğin de merkezinde yer alıyor.

Eğer önlem alınmazsa, Türkiye çok yakında "su savaşları" kavramını ders kitaplarında değil, haber bültenlerinde duymaya başlayacak.

Kuraklık, artık geleceğin değil, bugünün felaketi.

Barajlar boşalıyor, göller çekiliyor, nehirler yavaşlıyor.

Ama asıl tehlike, bu tabloya alışmamız.

Susuzluk, eğer kanıksanırsa, o zaman gerçekten bitmişiz demektir.

Görünmeyen Canlılar

Tarımı Nasıl Ayakta Tutuyor?

Toprak uzun yıllar boyunca yalnızca fiziksel bir üretim ortamı olarak görüldü. Ancak günümüzde yapılan araştırmalar, toprağın tıpkı bir "canlı organizma" gibi nefes aldığını, beslendiğini ve kendini yenilediğini ortaya koyuyor.

Bir gram toprakta yaklaşık 10 milyar mikroorganizma bulunabiliyor. Bu canlılar;

- Bitki köklerinin çevresinde "rizosfer" adı verilen mikro alanlarda yaşar,
- Besin elementlerini bitkinin alabileceği forma dönüştürür,
- Zararlı mikroplarla rekabete girerek kökleri korur,
- Organik maddeleri parçalayarak toprağın verimini artırır.

Kısacası, görünmeyen bu mikro evren, toprağın bağışıklık sistemi gibidir.

Kimyasal Girdiler Mikrobiyal Dengeyi Bozuyor

Modern tarımın verim odaklı yaklaşımı, zamanla toprak mikrobiyomunu zayıflattı. Yoğun kimyasal gübre kullanımı, pestisitler ve derin sürüm gibi uygulamalar, toprağın doğal dengesini bozdu. Bu durum kısa vadede yüksek verim sağlasa da, uzun vadede toprak yorgunluğu, organik

madde kaybı ve mikroorganizma çeşitliliğinde azalmaya neden oldu.

Mikroplar Tarımın Gizli Kahramanları

Bitkiler ile mikroorganizmalar arasında simbiyotik bir ilişki vardır. Örneğin;

-Mikoriza mantarları, bitki köklerinin yüzey alanını genişleterek su ve besin emilimini artırır.

-Azot bağlayıcı bakteriler (örneğin Rhizobium türleri), havadaki azotu toprağa kazandırarak gübre ihtiyacını azaltır.

-Faydalı mantarlar ve aktinomisetler, zararlı patojenlerin çoğalmasını engeller.

Bu ilişkiler, kimyasal gübrelere ve ilaçlara alternatif olarak "biyolojik tarım" anlayışını güçlendiriyor.

Toprak Sağlığı Gıda Kalitesini Belirliyor

Toprak mikrobiyomu yalnızca verimi değil, gıdanın besin değerini

de etkiliyor. Yapılan çalışmalar, mikrobiyal çeşitliliği yüksek topraklarda yetişen sebze ve meyvelerin antioksidan içeriğinin daha fazla olduğunu gösteriyor.

Ayrıca mikrobiyal faaliyetlerin yoğun olduğu topraklarda karbon depolama kapasitesi artıyor, bu da iklim değişikliğiyle mücadelede önemli bir avantaj sağlıyor. Başka bir deyişle, sağlıklı mikroorganizmalar sadece bitkiyi değil, gezegeni de koruyor.

Toprak Mikrobiyomu Tarımın Geleceğinde Anahtar Rolde

Dünyada birçok ülke, mikrobiyal dengeyi koruyan uygulamalara yöneliyor:

-Biyogübreler ve mikrobiyal inokulantlar, kimyasal gübrelerin yerini almaya başladı.

-Toprak biyolojik analizleri, tarımsal kararların parçası haline geldi.

-Organik madde yönetimi ve dönüşümlü ekim gibi yöntemler mikrobiyal yaşamı destekliyor.

Çiftçi Olmanın Ruhsal Yükü Nedir?

Tarım, genellikle doğa, üretim ve emek kavramlarıyla anılır. Ancak bu üretim sürecinin merkezinde yer alan insanın, yani çiftçinin ruhsal sağlığı çoğu zaman göz ardı edilir. Tarlada sabahın ilk ışıklarıyla başlayan gün, sadece fiziksel değil, psikolojik açıdan da yoğun bir mücadeleyi beraberinde getirir.

Son yıllarda yapılan çalışmalar, tarım sektöründeki bireylerin depresyon, anksiyete ve tükenmişlik sendromu gibi sorunlara toplum ortalamasının üzerinde maruz kaldığını gösteriyor.

Belirsizlik, Gelir Baskısı ve Yalnızlık

Tarımsal üretim doğaya bağımlı bir süreçtir. Kuraklık, sel, don veya hastalık gibi faktörler çiftçinin elinde

olmayan nedenlerle üretim kayıplarına yol açar. Bu belirsizlik hali, sürekli bir kaygı döngüsünü tetikler. Özellikle girdi fiyatlarının sürekli artması, üreticinin mali baskı altında kalmasına neden olur. Mazot, gübre, yem, ilaç gibi kalemlerdeki artışlar, psikolojik baskıyı ekonomik baskıyla birleştirir.

Kırsalda yaşayan birçok çiftçi, yalnız çalışmanın ve sosyal desteğin az olmasının da etkisiyle içe kapanır.

Şehirle kırsal arasındaki ekonomik ve kültürel fark, üreticiyi “unutulmuşluk hissi”ne sürükler. Birçok çiftçi, “kimse bizim yaşadıklarımızı bilmiyor” diyerek bu yalnızlığı dile getiriyor.

Ruhsal Sağlık Konusu Hâlâ Tabu

Türkiye’de çiftçilerin ruhsal sağlığı konusu uzun süre kamuoyu gündeminde yer bulamadı. Oysa gelişmiş tarım ülkelerinde “tarımsal psikoloji” başlığı altında çalışan kurumlar, des-

tek hatları ve sosyal projeler bulunuyor. Kanada, Avustralya ve Hollanda gibi ülkelerde, tarım işçilerinin stres yönetimi ve psikolojik dayanıklılığı üzerine devlet destekli programlar yürütülüyor.

Türkiye’de ise çiftçilerin bu yönde destek alabileceği sistematik bir yapı henüz oluşmadı. Tarım kredi borcu, düşük alım fiyatı, ürününü satamama gibi sorunlarla boğuşan üretici, çoğu zaman kendi duygusal sağlığını geri plana atıyor. “Erkek adam dayanır”, “işini düşün, gerisini boş ver” anlayışı, özellikle kırsalda bu tür sorunların konuşulmasını zorlaştırıyor.

Genç Üreticiler ve Umutsuzluk Döngüsü

Kırsalda yaşayan genç nüfus, tarıma devam edip etmeme konusunda giderek daha fazla kararsız kalıyor. Çiftçi ailelerinin çocukları, ebeveynlerinin yaşadığı stres ve geçim sıkıntısını gördükçe toprağa mesafeli yaklaşıyor. Bu durum, sadece üretim sü-

rekliğini değil, kırsalın psikososyal yapısını da tehdit ediyor.

Uzmanlara göre, tarımsal psikoloji yalnızca bireysel bir ruh sağlığı meselesi değil, aynı zamanda üretim verimliliği ve gıda güvenliğiyle doğrudan ilişkili bir konu. Çünkü ruhsal olarak tükenmiş bir çiftçi, karar alma süreçlerinde daha kırılgan, üretim motivasyonu açısından daha düşük oluyor.

Ne Yapılabilir?

Tarımsal psikolojiyi gündeme almak, sadece psikologların değil, ta-

rım politikası üreten kurumların da sorumluluğu.

-Tarım il müdürlüklerinde veya ziraat odalarında “psikososyal destek birimleri” kurulabilir.

-Üretici kooperatifleri içinde stres yönetimi, kriz dayanıklılığı ve sosyal dayanışma temelli eğitimler düzenlenebilir.

-Medya, çiftçilerin yaşadığı ruhsal yükü görünür kılabilecek içeriklere daha fazla yer verebilir.

Tarımın sürdürülebilirliği, sadece toprak verimliliğiyle değil, üreticinin ruhsal dayanıklılığıyla da mümkündür. Birçok çiftçi bugün yalnızca ürün yetiştirmek için değil, kendi içsel gücünü ayakta tutmak için de mücadele ediyor.

Ben Başaramıyorsam, Sen de Başarma!

Dr. Ali AYAR

Tarım ve Orman Uzmanı

Yengeçlerin, bizi hedeflerimizden uzaklaştırmalarına izin vermeyelim.

Başarı kendisine ait olmayacaksa, kimse başarmasın yapısındaki insanların rastlamış ya da bu konuda anlatılan pek çok şey duymuş olmalısınız.

Hikâye bu ya; kendi halinde adamın biri hakkın rahmetine kavuşmuş. Çetin hesaplardan sonra cennete girmiş. Ancak cehennemi çok merak ettiği için ısrarla görmek istemiş. Dileği kabul olmuş ve yanında görevli ile cehennemi gezmeye başlamış. Cehennemde, yanlarında ülke adı yazan kocaman kazanlar, her kazanın başında da zebaniler varmış. Kazandan başını çıkarabilen olursa, zebani elindeki sopayla onu aşağıya itermiş. Bir tek, yanında “Türkiye” yazan kazanın başında zebani durmuyormuş. Bizim adam sormuş: “O kazanın başında niye zebani yok.

Cevap : ‘Türkiye’den gelenleri kendi hallerine bırakıyoruz, aralarından sivrilene olursa diğerleri onu hemen bacaklarından aşağı çekiyorlar.’

Bu hikâyeye töresinde, geleneğinde, inançlarında böyle davranmak olmayan milletimizin bu değerlerden ne kadar uzaklaştığını ve yabancılaşt-

tığını ifade eden bir özeleştirici olarak bakabiliriz.

Yengeç Sepeti Sendromu; Bu tür davranışların toplumsal zararları konusunda yaklaşım ve teorilerden biri de Yengeç Sepeti Sendromu’dur.

Kumsalda yürüyen bir adam, avlanan balıkçıya yaklaştığında kova içerisindeki yakalanmış yengeçleri görür. Kovanın üstü açıktır, kapağı yoktur. Bu durum onu şaşırtır, yengeçlerin kaçabileceğini düşünür. Balıkçıya sorduğunda ‘evet, tek bir yengeç olsaydı, kesinlikle kaçardı. Ancak çok yengeç varsa, biri kaçmaya çalıştığında diğerleri onu yakalar, kaçamayacağından emin olur, geri kalanlar da aynı kadere yaşarlar’ cevabını alır. Tek yengeç kapaksız kovadan rahatlıkla çıkabilirken sayı arttıkça kaçış imkânsızlaşır. Çünkü birbirlerini yukarı itmek yerine, aşağı çekerek engellerler. Sonunda kimse kazanamaz.

Filipinliler arasında popüler olan Yengeç Sepeti Sendromu kavramı, ilk olarak yazar Ninotchka Rosca tarafından kullanılmıştır. ‘ben sahip değilsem, sen de olamazsın, ben başaramı-

yorsam, sen de başaramazsın’ anlayışını ifade eder. Bazı insanlar, bencilce davranarak, hırslarını ön plana alarak başarmanın yolunun başkalarını geride tutmak, engellemek olduğunu düşünürler. Kendileri ulaşamıyorsa, sizin de hayalleriniz, hedeflerinizden uzak olmanızı isterler. Hasetlik ve kıskançlıkla çabalarınızı sabote etmeye çalışırlar.

Hangi alanlarda karşınıza çıkabilir.

Bireysel ve kurumsal her alanda yengeçlere rastlamak mümkündür. Eğitim sürecinde, iş hayatında, kişisel kararlarınızı başarıya ulaştırma çabalarınızı baltalayan, grup ya da ekip çalışması ve başarısı yerine sadece ben başarayım, ben başaramazsam da hiç kimsenin başarmasına izin vermeyeyim, onların çabalarını baltalayayım, azim ve morallerini yok edeyim diye uğraşan insanlara çokça rastlamışsınızdır. Örneğin, yolunuza girişimci olarak devam etmek istiyorsunuz; iş çıkışlarında kendinizi geliştirecek kurslara katılmayı planlıyorsunuz gibi, farklı bir çaba ile daha iyi şartlara ulaşma çabasına yöneldiğinizde,

kişilerin eleştirilerine maruz kalabilirsiniz. Kendi başarısızlık korkularıyla, sizin başarılarınıza, gelişim imkânlarınıza ket vurmaya çalışanlardan ‘ne gerek var, boş ver, zaten beceremezsin, hiç uğraşma, bu saatten sonra bir şey değiştiremezsin’ sözlerini duyabilirsiniz. Tavsiye görünümü altında kendinizden şüphelendirecek önerilerde bulunabilir, hatta engellemelerine bile maruz kalabilirsiniz.

Şirkette veya bürokraside bir kurumsal yapının veya ekibin başında olsa bile, sadece kendine mal edemeyecekse bütün çabasıyla başarıyı engelleyen bu yapıdaki kişiler, o kurumsal yapıların başına gelebilecek en büyük felakettir. Kendileri başaramazken, başkalarının başarısını izlemek/desteklemek yerine, bürokraside devletin, özel sektörde ise, şirketin zararına olma pahasına, başarılı kişilerin çökmeleri için elinden gelen her şeyi yaparlar; yılmanızı, başarısız olmanızı beklerler. Yengeç zihniyetine sahip kişiler, ekip içerisinde diğerlerini aşarak başarılı olan üyelerin önemini azaltmayı hedeflerler. Başarının getirdiği mutlu anlarda bile eleştirecek noktalar bulabilirler, ama kendileri eleştiri duymak istemezler. Empati ve merhametten yoksundurlar.

Bürokraside bir kurumun başında olan kişinin, yengeç sendromu ile ekipteki hiç kimsenin kendisini aşı-

cak ya da kendine mal edemeyeceği bir başarı sağlamasını istememesi yanı sıra, bir önemli sıkıntı daha vardır. Sorunları çözmenin bir takım gayretleri gerektirmesi, yetkisini aşan, çözemediği sorunlar için bir üst makama sunarak yolu açmak işin gereğidir. Ancak, üst makama sorun iletmek makam sahibi için “kötü ve başarısızlık” olarak görülür. Bu nedenle üst makama hiç sorun iletmeyip sorunlar her geçen gün yığılmasına yol açarlar. Her şeyi güllük gülistanlık göstererek oturduğu koltuktaki sürelerini mümkün olduğunca uzatabilmek amacıyla, kendileri sorunların üzerine gitmediği gibi, ekibindekilerin de bu yönde gayret göstermelerini engelleyen bu tip kişiler, bürokrasinin iflah olmaz kronik hastalıklarıdır.

Bürokraside bu tür “sendromlu” kişilere ne kadar yer verildiği ya da verilmediği, geçmişten bu güne devlet yapılarının sağlamlığının göstergelelerinden biri olagelmıştır.

Ne yapmalı;

Ülkemizde de yayılan kronik bir hastalık olup, tedavisi maalesef yoktur. Kişisel zarar görmemek için en iyi yol onlardan uzak durarak kendimizi korumaktır. Kurumsal yapılarda ise, yetki verilmesi bakımından düşünülmemesi gereken, yönetimi felç edecek hastalık odakları olarak görmek gerekir.

Zamanınızın çoğunu birlikte geçirdiğiniz insanlara dikkat etmek önemlidir. Denilir ki ; ‘İnsan, en çok vakit geçirdiği beş kişinin ortalamasıdır.’ Çalışma arkadaşlarınız, amirleriniz, hatta yakınlarınız yengeç sepeti sendromu gösteren kişiler olabilirler. Zorunlu nedenlerle ilişkimizi tamamıyla koparmamızın mümkün olmayacağı durumlar olsa da, hayatınıza yön verecek olan kişi sizsiniz. Kiminle, ne kadar vakit geçireceğinizi iyi belirlemelisiniz. Benzer hedeflerimizin olduğu kişilerle bir arada olursak, başarımız katlanır.

Durumun farkına varmak; olumsuz düşüncelerle dolu ortamda kalmak yerine, enerjimizi yardımlaşabileceğimiz, birbirimize ilham verebileceğimiz kişilere yönlendirmek gerekiyor.

Yengeçler çoğalsa da, hedeflerimizden, mücadele azmimizden, hayallerimizden uzaklaştırma, üretkenliğimizi azaltma çabalarına izin vermeyelim. Kovadan çıkmayı başarmak için bir yol bulma mücadelesinden vazgeçmemeliyiz.

Unutmamak gerekir ki; kişisel ya da kurumsal başarı, “yengeç” lere yıkıcı etkileri için fırsat, imkân ve yetki verilip verilmediği ile doğrudan ilişkilidir.

Tarımsal Gazetecilik:

Toprağın Sesi Medyada Ne Kadar Duyuluyor?

Tarımsal üretim, gıda güvenliği, iklim krizi, su kaynakları, kırsal kalkınma... Bu konular, aslında bir ülkenin geleceğini doğrudan şekillendiren stratejik başlıklar. Ancak medya gündemine bakıldığında, tarım haberlerinin çoğu zaman geri planda kaldığı görülüyor. Savaşlar, siyaset, ekonomi ve magazin başlıkları arasında tarım; sessiz, az görünür ama en yaşamsal alanlardan biri olarak varlığını sürdürüyor.

Tarımsal Haberlerin Görünmezliği

Türkiye’de tarımsal haberler genellikle “**üretici zarar etti**”, “**fiyatlar arttı**”, “**yağmur yağmadı**” gibi dönemsel kriz başlıklarıyla gündeme geliyor. Yani haberin merkezinde çoğu zaman “**olay**” var; süreç, nedenler ve sonuçlar ise çoğu kez göz ardı ediliyor.

Oysa tarım, yılın 365 günü devam

eden bir döngü. Bir ürünün topraktan sofraya uzanan süreci; iklim koşullarından girdi fiyatlarına, lojistikten pazarlama zincirine kadar karmaşık bir yapıya sahip. Bu yapının anlaşılması, sadece üreticinin değil, tüketicinin de bilinçlenmesini sağlıyor.

Ne var ki televizyon haberlerinde tarım genellikle birkaç saniyelik görüntülerle geçiriliyor. Yazılı basında ise ekonomi sayfalarının alt

satırlarında veya bölgesel gazetelerin yerel köşelerinde yer bulabiliyor. Dijital medyada durum biraz daha farklı: Tarımsal içerikler sosyal medya ve haber sitelerinde ilgi görmeye başlasa da, hâlâ geniş kitlelere ulaşmakta zorlanıyor.

Neden Geri Planda Kalıyor?

Tarımsal gazeteciliğin zayıf kalmasının birkaç temel nedeni var:

Kent merkezli medya yapısı: Türkiye’de ulusal medya büyük oranda metropollerden yönetiliyor. Haber merkezlerinde tarım muhabiri kadroları sınırlı. Kırsal bölgelerle doğrudan temas kurabilen gazetecilerin sayısı oldukça az.

Uzmanlaşma eksikliği: Tarım haberleri, ekonomik veya çevresel boyutuyla özel bilgi gerektiriyor. Ancak birçok medya kuruluşunda bu alanlarda uzmanlaşmış muhabir bulunmuyor. Bu da haberlerin yüzeysel kalmasına yol açıyor.

Tüketici odaklı yaklaşım: Medya genellikle haberleri “tüketici ne kadar etkilendi?” sorusuna göre şekillendiriyor. Oysa üretici tarafı —yani tarladaki gerçek hikâye— çoğu zaman ihmal ediliyor.

Reklam ve gündem baskısı: Tarım sektörü, medyada büyük reklam veren bir alan olmadığı için, yayın politikalarında öncelikli konumda yer bulamıyor.

Çiftçi Sesini Duyuramıyor

Edinilen bilgiye göre, üreticilerin %78’i kendi sorunlarının medyada yeterince yer bulmadığını düşünüyor.

Özellikle küçük ölçekli çiftçiler, medyada sadece “tarımsal kriz” anlarında gündeme geldiklerini belirtiyor.

Köyden kente göçün yoğun olduğu bölgelerde bu durum daha belirgin. Çiftçi artık sadece ekonomik değil, iletişim açısından da merkezden uzaklaşmış durumda. “Bizim yaşadıklarımızı kimse anlatmıyor” ifadesi, kırsaldaki üreticiler arasında sıkça duyulan bir cümle hâline gelmiş durumda.

Yeni Nesil Tarımsal Gazetecilik

Son yıllarda dijital dönüşüm, tarımsal gazetecilikte yeni bir dönem başlattı. YouTube, Instagram ve podcast gibi mecralarda tarım temalı içerikler üreten bağımsız gazeteciler, hem üreticilere hem tüketicilere farklı bir bakış açısı kazandırıyor.

Örneğin, genç muhabirlerin kırsal bölgelerde çiftçilerle birebir röportajlar yaptığı dijital seriler, klasik haber anlayışının ötesine geçiyor. Bu tür içe-

rikler, sadece tarımı anlatmakla kalmıyor; aynı zamanda şehirli kitleye üretimin insani yönünü hatırlatıyor.

Tarımın geleceğini konuşmak, artık sadece bakanlık açıklamalarıyla değil; doğrudan üreticinin sesiyle, sahadan alınan gerçeklerle mümkün hale geliyor. Bu da gazeteciliğin asli görevlerinden biri olan “hakikati görünür kılma” işlevinin yeniden hatırlanmasını sağlıyor.

Tarım Muhabirliği Neden Stratejik Bir Alan Olmalı?

Gıda güvenliği, iklim değişikliği, su kaynaklarının azalması ve nüfus

artışı gibi küresel sorunlar, tarımsal gazeteciliği stratejik bir alan haline getiriyor. Çünkü bu konular, sadece çiftçiye değil, şehirde yaşayan herkesi ilgilendiriyor.

Bir ülkenin tarım politikalarının toplum tarafından anlaşılması, medyanın doğru bilgilendirme kapasitesine bağlı. Dolayısıyla tarım muhabirliği, yalnızca “bir meslek dalı” değil; aynı zamanda kamusal bir sorumluluk alanı.

Üstelik tarımsal haberlerin artması, gençlerin de sektöre olan ilgisini canlı tutuyor. Kırsalda başarı hikâyeleri anlatıldıkça, “tarımda gelecek yok” algısının kırılması da mümkün hale geliyor.

Toprağın Sesi Daha Gür Çıkmalı

Sonuç olarak tarımsal gazetecilik, sadece bir haber alanı değil; gıda zincirinin, kırsal yaşamın, çevre bilincinin ve ekonomik sürdürülebilirliğin görünür kılındığı bir platform.

Toprağın sesi duyulmadığında, sadece çiftçi değil, tüketici de kaybediyor. Çünkü tarım, yalnızca tarlada değil; haberlerde, gündemlerde ve toplumun bilincinde de var oldukça sürdürülebilir.

Bu nedenle medya kurumlarının, tarımı “ek haber” değil, “hayati gündem” olarak görmesi gerekiyor.

Destek Görmeyen Bir Alan: Tarım Medyasının Yalnızlığı

Tarımsal gazeteciliğin gelişmesi yalnızca muhabirlerin çabasıyla mümkün değil. Bu alanın güçlenmesi, kamu kurumlarının, bakanlıkların ve sektörde faaliyet gösteren işletmelerin de bu sürece aktif katkı sunmasıyla mümkün olabilir. Ancak tabloya bakıldığında, Türkiye’de tarım medyasının hem maddi hem manevi anlamda ciddi bir destek eksikliğiyle karşı karşıya olduğu görülüyor.

Bakanlık ve Kurumların Sessizliği

Tarım ve Orman Bakanlığı, çeşitli iletişim daireleri ve tanıtım birimlerine sahip olsa da, bu yapıların medya ile kurduğu ilişki çoğu zaman yüzeysel kalıyor. Bakanlığa bağlı birçok kurum iletişim stratejilerini genellikle kendi projelerinin tanıtımıyla sınırlı tutuyor.

Oysa tarımsal bilgilendirme yalnızca “basın bülteni göndermek” ya da “proje lansmanı yapmak” değildir. Kamu kurumlarının, tarım odaklı yayınlara, bağımsız gazetecilere ve kırsal haberciliğe uzun vadeli destek mekanizmaları kurması gerekir.

Bugün pek çok tarım muhabiri, kırsal bölgelerde haber takibi yaparken yalnız bırakılıyor. Yol, konaklama, ekipman gibi temel giderlerin dahi kişisel imkânlarla karşılandığı

bir ortamda, derinlemesine tarım haberciliği yapmak giderek zorlaşıyor. Bu durum, alandaki bilgi akışını da sekteye uğratıyor.

Sektörün Desteği Neden Zayıf?

Tarım sektörü, üretimden ihracata kadar geniş bir ekonomik hacme sahip olmasına rağmen, medya desteği konusunda geri duruyor.

Büyük tarım firmalarının veya gıda şirketlerinin bile tarımsal basın organlarına sınırlı bütçe ayırması, bu mecraların sürdürülebilirliğini zorlaştırıyor. Bu da tarımın toplum nezdindeki görünürlüğünü doğrudan etkiliyor.

Maddi Destek Kadar Manevi Destek de Önemli

Destek yalnızca finansal kaynakla sınırlı değil. Tarım gazeteciliği yapan muhabirlerin sahada karşılaştığı güçlüklerin fark edilmesi, onların emeğine değer verilmesi de manevi bir destek biçimi.

Çiftçiyle birebir temas kuran, kırsal alanlarda haftalar geçiren, zorlu koşullarda çekim yapan bu gazeteciler; aslında ülkenin üretim hafızasını kayıt altına alıyor. Ancak bu çabanın çoğu zaman görünmez kalması, motivasyonu da düşürüyor.

“Kamu Yararı” Bilinciyle Ortak Sorumluluk

Tarım, bir ülkenin gıda güvenliğiyle doğrudan bağlantılı. Dolayısıyla tarımsal haberciliği desteklemek, aslında bir kamu hizmetine katkı sunmaktır.

Bu noktada bakanlıkların, üniversitelerin, ziraat odalarının ve özel sektör temsilcilerinin ortak hareket etmesi gerekiyor. Tarım muhabirlerine eğitim desteği sağlanabilir, saha projelerine fon ayrılabilir, bağımsız tarım medyası için özel teşvik programları oluşturulabilir.

Aksi halde, tarımsal bilgi ve haber üretimi birkaç idealist kalemin omzunda kalmaya devam eder — oysa bu yük, tüm toplumun ortak sorumluluğu olmalı.

Tarım Medyasının Güçlenmesi, Tarımın Güçlenmesidir

Sonuçta mesele yalnızca gazeteciliğin geleceği değil; ülkenin üretim kültürünün, gıda bağımsızlığının ve kırsal yaşamın sürdürülebilirliğidir.

Tarım medyasına verilen her destek, üreticinin sesini biraz daha duyulur kılar.

Çünkü toprağın sesi, ancak yankı bulduğu sürece var olabilir. Ve bu yankıyı büyütecek olan, hem medya hem de onu duymayı seçen kurumların iradesidir.

Tokat'tan Türkiye'ye: **Saldırcıer'in Büyük Zaferi!**

Türkiye Damızlık Koyun-Keçi Yetiştiricileri Merkez Birliği'nin 5. Olağan Genel Kurulu'nda 282 oyla başkan seçilen Turan Saldırcıer, üreticilerin alın terine sahip çıkan, birliği geleceğe taşıyacak vizyonun adı oldu. Delegelerin iradesiyle başlayan bu yeni dönem, küçükbaş hayvancılıkta güvenin ve birlik ruhunun sembolü olacak."

Türkiye Damızlık Koyun-Keçi Yetiştiricileri Merkez Birliği'nin (TÜD-KİYEB) 5. Olağan Genel Kurulu, yoğun katılım ve büyük çekişmeye sahne oldu. Yapılan seçimde mavi liste 282 oy alarak birliğin yeni yönetimini belirledi. Birliğin yeni başkanı Tokat Damızlık Koyun Keçi Yetiştiricileri Birliği Başkanı Turan Saldırcıer oldu.

Türkiye'nin dört bir yanından gelen delegelerin katılımıyla gerçekleştirilen 5. Olağan Genel Kurul, birlik tarihinde en çok konuşulan seçimlerden

biri olarak tarihe geçti. Seçimde mavi liste ile yeşil liste karşı karşıya geldi. Mevcut başkan Nihat Çelik'in başını çektiği yeşil liste, birlik yönetiminde bir dönem daha kalmayı hedeflerken; Turan Saldırcıer'in öncülüğündeki mavi liste değişim talebini sandığa taşıdı.

Sandık Başında Büyük Yarış

Genel kurulda toplam 500 üye sandığa gitti. İki oyun geçersiz sayıldığı seçimde 498 geçerli oy kullanıldı. Sonuçlara göre mavi liste 282 oy alır-

ken, yeşil liste 216 oyda kaldı. Böylece 66 oy farkıyla ipi göğüsleyen taraf mavi liste oldu.

Seçimi kazanan listenin başında Turan Saldırcıer bulunurken, yönetimde Cemil İnce, Abdullah Çetinkaya, Ali İlbaş, Murat Şen, Mehmet Kürşat Ulusoy ve Bahattin Atakan yer aldı. Yedek üyeliklere ise Suat Soner Güven, Mehmet Uluçoban, Mustafa Koçkaya, Hüseyin Sarıdaş, Özgür Yayla, Ali Kılıç ve Mehmet Yılgin seçildi. Denetleme Kurulu'nda ise asil

üyeliklere Adem Cambaz, Vakkas Kuzu ve Murat Karagöl getirilirken; yedek üyeliklere Mustafa Gülkaya, Burak Demir ve Hayrettin Emre Yürük seçildi.

Yeşil listenin başında ise Nihat Çelik yer aldı. Onunla birlikte Fettah Öztürk, Bülent Oral, Ali Kaysadu, Aziz Karakurt, Hasan Eyyüpoğlu ve Zeliha Öztürk asil aday olarak yarışırken; yedek adaylar arasında Ahmet Ferhan Savran, Abuzer Yıldırımtepe, Şuayip Demirkol, Ali Gürbüz Sadıkoğlu, Mustafa Saygılı, Arif Hikmet Akbay ve Reşit Akman bulunuyordu.

Seçim Gerginliği: Divan Krizi

Seçim süreci her ne kadar demokratik bir ortamda gerçekleşse de, ge-

nel kurulda dikkat çekici bir gelişme yaşandı. Divan Başkanlığı, seçim tutanaklarını imzalamadan salonu terk etti. Bu durum, "divan taraflı davranış" iddialarını beraberinde getirdi.

Konuya ilişkin açıklama yapan Turan Saldırcıer, yaşananları şu sözlerle değerlendirdi:

"Biz kendimiz divan çıkarmadık, tüm tahriklere rağmen taraf olmadık. Delegelerin işleri olduğu için seçim maddesini öne aldılar, ona da karşı çıkmadık. Genel kurul rutin şekilde

devam etti, divan genel kurulun bittiğini beyan edip 'hayırlı olsun' dedi. Bakanlık temsilcileri rapor hazırlarken divan yerinden kalkıp çıktı. Telefonlara da cevap vermediler. Bir katip üye imza attı, diğerleri 1 saat beklenmesine rağmen gelmedi. Bakanlık temsilcileri de durumu tutanak altına aldı. Genel kurulumuz tertemiz bir genel kurul oldu. 282'ye 216 yani 66 oy farkla seçimi kazandık. Türkiye Damızlık Koyun Keçi Yetiştiricileri Merkez Birliği'nin tüm delegasyonunun oyunu alarak bu seçimleri tertemiz bir şekilde kazandık. Bu emek ve alın terine gölge düşmeyecektir."

Bakanlık ve Ticaret Sicil Gazetesi Son Noktayı Koydu

Divan'ın imza atmaması nedeniyle seçim sonuçları bir süre tartışmalı hale geldi. Ancak Tarım ve Orman Bakanlığı'nın devreye girmesiyle belirsizlik giderildi. Hazırlanan rapor doğrultusunda Ticaret Sicil

Gazetesi'nde yayımlanan karar ile seçim resmi olarak geçerlilik kazandı. Böylece Nihat Çelik dönemi sona ererken, Turan Saldırcıer dönemi resmen başlamış oldu.

Tokat'ta Coşkulu Karşılama

Seçimin ardından memleketi Tokat'a dönen Turan Saldırcıer, hemşerileri tarafından büyük bir coşkuyla

karşılandı. Dualar eşliğinde kurban kesilerek yeni görevinin hayırlı olması dildi. Tokatlı yetiştiriciler, Saldırcıer'in başkanlığıyla birlikte hem bölgeye hem de Türkiye hayvancılığına önemli katkılar sunacağına inandıklarını dile getirdi.

Yeni Dönemin Anlamı

Türkiye Damızlık Koyun-Keçi Yetiştiricileri Merkez Birliği, Türkiye'nin en önemli küçükbaş hayvancılık örgütlenmelerinden biri olarak sektöre yön veriyor. 5. Olağan Genel Kurul'da alınan bu sonuç, yalnızca bir başkanlık değişimi değil; aynı zamanda sektörde yeni bir vizyonun işareti olarak görülüyor.

Turan Saldırcıer'in başkanlığında şekillenecek yeni dönemde, üreticilerin beklentisi şeffaf bir yönetim, güçlü örgütlenme ve küçükbaş hayvancılığın sorunlarına kalıcı çözümler bulunması.

GELECEK TARIMSIZ, TARIM SİGORTASIZ OLMAZ!

Tarım sigortanızı yaptırmak için
TARSİM'e üye sigorta şirketlerinin
yetkili acentelerine başvurabilirsiniz.

Mobil uygulamaya için

tarsim.gov.tr
ALO TARSİM 172

TARSİM[®]
tarımın sigortasıyız

Engin VAROL
Muhabir

İstilacı Balıkların Tehdidi

İstilacı Balıklar, değişen ekosistem çerçevesinde denizlerimizi istila eden yeni balık türleridir. Bu hızlı yayılma nedeniyle yerel balık türlerinin yok olması artıyor. İstilacı balıklar dengeyi, yalnızca doğrudan avlanarak değil, ekosistemin yapısını değiştirerek de bozuyor.

İstilacı balıkların birçoğu yenilebilir, tüketilebilir türlerden; Sorunla beraber yaratıcı çözümler de geliştiriliyor. İstilacı bazı balıkların Gastronomiye katılması, verilen bu mücadelede ekonomiye katkı olarak bakılıyor. Kalkuyruk, Mercan, Aslan Balığı, Lokum, Sokkan Balıkları gibi.

Balık Cenneti Bodrum'da ilki düzenlenen Uluslararası Balık Festivali'ne katıldım.

Bu festivalde lokal üreticilerin açtığı yemek, el işleri, kitap stantları katılımcıların izdihamına uğradı. Kom-

şu adalardan festivale gelen kardeşlerimiz sirtaki oynadı. Şefler ise yeni yemekler yaptı.

İlki düzenlenen bu Balık Festivali'nin merkezindeki bir konu biraz daha az eğlenceliydi. Peki bu konu neydi?

İstilacı Balıklar!

Değişen ekosistem çerçevesinde denizlerimizi **istila eden yeni balık türleriydi.**

Dünyanın ısınması, buzulların erimesi, orman yangınları gibi afet olaylarına hepimiz şahit oluyoruz. İklim krizinin yarattığı bu olaylar sadece bununla kalmıyor, yaşamımızın her alanında karşımıza çıkıyor.

Susuzluk tarımı etkiliyor, rekolte-ler azalıyor. Orman yangınları artıyor, canlı türleri azalıyor. Sorunların derinleşmesi ise insanlığı çaresizliğe sürüklüyor.

Sınırlar, insanoğlu için iki ülkeyi ayıran bir çizgiden oluşuyor. Ancak, dünya üzerindeki diğer canlılar için durum biraz daha farklı.

Doğadaki her canlının ihtiyaçlarını karşıladığı bir doğal yaşam alanı var. Varlıklarını sürdürdükleri bu alanlar ise iklim değişikliği nedeniyle yaşanılmaz bir dönüşüme uğruyor.

Bu da bazı türleri yeni yaşam alanı arayışı içine sokup, kimi zaman bu arayış da istilaya dönüşüyor.

Türkiye 3 yanı denizlerle çevrili zengin biyoçeşitliliği olan bir ülke. Bu durum bizi istilacı balıklara da açık hale getiriyor.

Kızıldeniz'i Akdeniz'e bağlayan Süveyş Kanalı'nın açılması "Les-sepsiyen Göç" adı verilen doğal olmayan bir geçişe zemin hazırladı. Kızıldeniz'in sıcak sularında yaşayan tropik türler, bu yeni koridoru kulla-

narak kendilerini Akdeniz’de bulmaya başladılar.

Ayrıca, deniz ve okyanuslarda artan gemi trafiği, birçok canlının yumurta ve larvalarının gemilerin sintine sularıyla veya altlarına yapışıp Akdeniz’e gelmesini sağladı. Bu canlılar, girdikleri yeni bölgede uyum sağlarsa, yayılmaları da bir o kadar da hızlı oluyor.

Artan deniz suyu sıcaklığı ise, bu farklı balık türleri için Akdeniz Havzası’nı her geçen gün daha yaşanabilir bir hale getiriyor.

Bu hızlı yayılmayla da maalesef yerel balık türlerinin yok olması artıyor.

İstilacı balıklar dengeyi, yalnızca doğrudan avlanarak değil, ekosistemin yapısını değiştirerek de bozuyor.

Bilim insanlarına göre bu etki dört temel mekanizma üzerinden ilerliyor:

Rekabet: Yabancı türler, yerli balıklarla aynı besinleri tüketir ve aynı alanlarda ürer. Zamanla yerel türlerin yaşama şansı kalmaz.

Avcılık: Şu an kıyılarımızda en fazla tür olarak görünen Aslan balığı gibi istilacılar, küçük yerli balıkları hedef alır. Bu, popülasyon çöküşüne neden olur.

Besin Zincirinin Bozulması: Otobur balıkların azalmasıyla, deniz di-bindeki algler kontrolsüz çoğalır. Bu durum, suyun oksijenini düşürür ve fotosentezi engeller.

Habitat Değişimi: Dip yapısı bozulur, su bitkileri azalır, tortu artar. Böylece diğer türler için yaşanabilir alanlar yok olur.

İstilacı balık türlerinin, yerel türler üzerinde bıraktıkları bu etkiler, denizin sınırlarını aşarak karaya kadar uzanıyor. Uzmanlar, bu krizi “**ekolo-**

jik sessiz çöküş” olarak tanımlıyor. Çünkü değişim gözle görülmeden, yavaş ama kalıcı şekilde gerçekleşiyor.

Peki ne yapabiliriz?

Bu olumsuz tabloya rağmen hala yapabileceğimiz birçok şey var.

Birçok bölgede başlatılan çalışmalar çerçevesinde Çevresel DNA analizleriyle istilacı balıklar erken aşamada saptanabiliyor. Bu sistem sayesinde istilacı türlerin henüz yayılmadan önce izlenmesi, kontrol stratejilerinin erken başlamasını sağlıyor.

Sorunla beraber yaratıcı çözümler de geliştiriliyor. **İstilacı bazı balıkların Gastronomiye katılması**, verilen bu mücadelede ekonomiye katkı olarak bakılıyor.

İstilacı balıkların birçoğu yenilebilir, tüketilebilir türlerden;

Kalkuyruk, Mercan, Aslan Balığı, Lokum, Sokkan Balıkları gibi.

Bu çerçevede Akdeniz Koruma Derneği 2023’de başlattığı **“İstilacı Balıklar Yerel Lezzetlere Dönüşüyor”** projesi, istilacı türlerin ekonomik değere dönüştürülmesini ve popülasyon baskısının azaltılmasını sağlıyor.

Ancak bunun olması için kültürümüz, mutfağımız ve alışkanlıklarımızı yeni türlere adapte etmemiz gerekiyor.

Alışık olmadığımız bir balığın soframıza gelmesi hiç de kolay bir iş değil. Bunu yapabilmek için doğru

bilgilendirme gerekiyor.

Türkiye’de ve Akdeniz bölgesinde istilacı türlerle mücadelede en önemli paydaşlardan biri balıkçılar.

Bu nedenle hem devlet hem de sivil toplum kuruluşları, farkındalık seminerleri düzenleyerek balıkçılara türleri ayırt etme, güvenli yakalama ve raporlama eğitimleri verdi.

Doğa Koruma Merkezi Vakfı ise bir mobil uygulama olan **“İstilacı Tür Bildir”** platformunu kurarak, Balık-

çılardan, karşılaştıkları türleri fotoğrafla bildirip haritada konumlarını belirleyebiliyor. Yeni türlerin sulara bırakılması konusunda, yasal düzenlemeler sıkılaştırıldı.

İstilacı balıkların önemli bir kısmı, özellikle de tatlı suda kontrolsüz şekilde sulara salınan akvaryum veya üretim amaçlı türlerden kaynaklanıyor. Bu durumun önüne geçmek için Türkiye’de ve Avrupa’da son yıllarda hukuki çerçeve ciddi biçimde güçlendirildi.

İstilacı Balıklar, soframızı süsleyebilir

İşte ilki düzenlenen **1.Bodrum Balık Festivali**'nin amacı da katılımcılara bu farkındalığı aşlamaktır.

Bodrum, şu an balık yetiştiriciliğinde ve ihracatında ilk sırada yer alıyor. Bu kadar güçlü bir denizcilik kültürüne sahip bir ilçede böyle bir festivalin yapılması gecikmiş bir gereklilikti.

Duayen eğitimci Hüseyin Şimşek liderliğinde organize edilen festivale, yılların organizasyon deneyimini katan Erman Aras, etkinliği Club Marmara Hotel'de gerçekleştirdi.

Festival, yerel üretici stantlarından gastronomik lezzetlere, konserlerden belgesel gösterimlerine kadar geniş bir yelpazede katılımcılara hitap etti.

İstilacı balıkları da merkezine alan etkinlikte, istilacı balıkların “yenilebileceği” anlatıldı. Başta Aslan Balığı olmak üzere istilacı balıkların nasıl

pişirilebileceği atelye çalışmaları ile katılımcılara gösterildi ve tadım yaptırıldı. Bu mücadele kapsamında İlçe Tarım Müdürlüğü iş birliği ile binlerce yavru balık denize bırakıldı.

İlki gerçekleştirilen Bodrum Balık Festivali, eğlencenin yanı sıra güçlü

bir mesaj taşıyordu: “Denizlerimizin değişen yapısını inkâr edemeyiz.” İstilacı türlerle mücadele edebilmek için, sadece bilimsel değil, kültürel bir dönüşüme ihtiyacı var. Ekosistemin hızla değiştiği bir çağda, doğaya direnmek yerine onunla yeniden denge kurmanın yollarını arıyoruz. Bu festival ise, Bodrumlular için bu anlayışın ilk adımıydı. Hem denizi hem sofrayı koruyarak geleceğe daha sürdürülebilir bir iz bırakmak.

İstilacı Balıklar, değişen ekosistem çerçevesinde denizlerimizi istila eden yeni balık türleridir. Bu hızlı yayılma nedeniyle yerel balık türlerinin yok olması artıyor. İstilacı balıklar dengeli, yalnızca doğrudan avlanarak değil, ekosistemin yapısını değiştirerek de bozuyor.

TARPOL ve FAO'dan Dünya Gıda Günü'ne Özel Panel!

Tarımsal Strateji ve Politika Geliştirme Merkezi (TARPOL) ile FAO iş birliğinde, 16 Ekim Dünya Gıda Günü kapsamında "Küresel Gıda Arz Güvenliğinde Türkiye'nin Rolü" başlıklı panel düzenlendi. Panelde, iklim değişikliğinden savaşımlara uzanan küresel krizlerin gıda güvenliğine etkisi tartışılırken, Türkiye'nin üretim gücü ve stratejik konumu ön plana çıktı.

Tarımsal Strateji ve Politika Geliştirme Merkezi (TARPOL) ile Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü (FAO) iş birliğinde, 16 Ekim Dünya Gıda Günü'ne özel olarak "Küresel Gıda Arz Güvenliğinde Türkiye'nin Rolü" konulu panel düzenlendi. Ulucanlar Cezaevi Müzesi VIP Salonu'nda gerçekleştirilen etkinlikte, gıda güvenliğinde Türkiye'nin konumu ve küresel etkileri ele alındı.

Panelde TARPOL Yönetim Kurulu Başkanı Dr. Mehmet Mehdi Eker, AK Parti Ekonomi İşleri Başkanı Ni-

hat Zeybekçi, FAO Türkiye Temsilci Yardımcısı Dr. Ayşegül Selışık, Arbel Gıda Yönetim Kurulu Başkanı Mahmut Arslan, Prof. Dr. İrfan Erol, TMO Genel Müdürü Ahmet Güldal, Dışişleri Bakanlığı Uluslararası Ekonomi Politikaları ve Kuruluşları Genel Müdür Yardımcısı Işıl Cemali Doğan ve çok sayıda davetli katılım sağladı.

"İklim değişikliği ve savaşlar gıda güvenliğini tehdit ediyor"

Panelin açılış konuşmasını yapan TARPOL Yönetim Kurulu Başkanı

Dr. Mehmet Mehdi Eker, TARPOL'un tarıma yaklaşımını anlatmak istediklerini belirterek, dünyadaki açlık sorununa dikkat çekti:

"Dünya'da bütün çabalara rağmen aç insan sayısı 700 milyardan altına düşmüyor. Gıda çok umut verici değil. Bu durumun birçok sebebi var. Ama son yıllarda giderek artan ve hepimizin iliklerine kadar hissettiği bir durum var. Küresel ısınma ve iklim değişikliği. Öte yandan Karadeniz ve Akdeniz Havzası'nda ciddi savaşlar var. İsrail'in insanlık dışı saldırılarını,

çocukları özel olarak aç bırakmak suretiyle katletmeye dönük saldırılarını saymıyorum bile.”

Eker, konuşmasında küresel gıda sisteminin yalnızca ekonomik değil, aynı zamanda insani ve ahlaki bir mesele olduğuna da vurgu yaptı.

“Tarım bir ekonomidir”

Etkinlikte söz alan AK Parti Ekonomi İşleri Başkanı Nihat Zeybekçi, tarımsal üretim politikalarının ekonominin temeliyle birebir örtüştüğünü ifade etti:

“Tarımsal üretim ile ilgili politikalar veya felsefe birebir ekonominin tanımı ile örtüşür. Tarım bir ekonomidir. Ekonominin başlangıcıdır. Ekonominin ilk tanımıdır.”

Zeybekçi, tarımsal üretimde sürdürülebilirlik ve verimlilik politikalarının ekonomi yönetimiyle birlikte ele alınması gerektiğini vurguladı.

Türkiye, makarnalık buğday üretiminde dünyada ilk üçte

Panelin bir diğer konuşmacısı Toprak Mahsulleri Ofisi (TMO) Genel Müdürü Ahmet Güldal, 2025 yılı hububat piyasalarına ve TMO'nun politikalarına ilişkin değerlendirmelerde bulundu. Tahıl koridorunun önemi- ne değinen Güldal, Türkiye'nin güçlü üretim kapasitesine dikkat çekti:

“Dünyada hububat üretimi tarihi rekorlar kırıyor. Dünyada bir kıtlık veya bunu çağrıştıracak rakamsal ge-

lişme söz konusu değil. Türkiye makarnalık buğday üretiminde ise dünyada üçüncü sırada. Türkiye'nin bu iddialı konumu devam edecek.”

Güldal ayrıca, Türkiye'nin gıda arz güvenliğinde istikrarlı bir üretim yapısına sahip olduğunu ve bu pozisyonunu koruyacağına inandığını belirtti.

Tarımsal Girdi Fiyatları Üretimi Nasıl Şekillendiriyor?

Türkiye’de tarımsal üretim son yıllarda hiç olmadığı kadar maliyet baskısı altında. Gübre, mazot, tohum, yem ve elektrik gibi temel girdilerde yaşanan fiyat artışları, üreticinin tarlasına ve ahırına yansıyan en önemli sorun haline geldi. Üretici artan maliyetler karşısında ekim alanlarını daraltırken, bazı bölgelerde tamamen üretimden çekilen çiftçilerin sayısı da dikkat çekici biçimde artıyor.

Son beş yılda tarımsal girdi fiyat endeksi neredeyse üç katına çıkarken, ürün fiyatları aynı oranda artmadı. Bu dengesizlik, çiftçinin kazancını değil, zararını büyüten bir tabloya dönüştü.

Mazot, Gübre, Elektrik: Üretim Kaderini Belirleyen Üçlü

Mazot fiyatlarındaki artış, doğrudan tarlaya çıkış maliyetini belirliyor. Çiftçi, artık traktörünü her çalıştırdığında maliyet hesabı yapmak zorunda. Birçok üretici “ekmek yerine boş bırakmak daha az zarar” diyerek tarlaları nadasa bırakıyor.

Gübredeki durum da benzer: Özellikle azotlu gübre fiyatlarının 2020 sonrası yüzde 400’e yakın artış göstermesi, verim kaybına yol açtı. Çiftçiler daha az gübre kullanmak zorunda kaldıkça, birim alandan alınan ürün miktarı da düştü.

Elektrik maliyetleri ise özellikle sulama yapılan bölgelerde üretimin geleceğini belirliyor. Devlet destekli tarımsal sulama tarifelerine rağmen, elektrik bedellerinin her yıl artması, çiftçiyi gece sulamaya yönelten bir başka maliyet politikası olarak öne çıkıyor.

Tohum ve Yem Fiyatları: Bağımlılığın Sessiz Yüzü

Tohumda ithalat bağımlılığı, Türkiye’nin en kırılgan noktalarından biri. Hibrit tohumlar, özellikle sebze üretiminde dışa bağımlı olduğumuz bir alan yaratıyor. Yurt dışı döviz kuruındaki her hareketlilik, tarladaki tohum maliyetini doğrudan yukarı çekiyor.

Hayvansal üretim tarafında ise yem fiyatları üreticiye adeta kısa kaç oluşturmuş durumda. Türkiye’de yem hammaddesinin önemli kısmı itha-

latla karşılandığı için döviz artışları doğrudan maliyete yansıyor. Birçok küçük ölçekli işletme, “sütü satıp yemi alamaz hale” geldiğini belirtiyor.

Üretim Azalıyor, Fiyat Artıyor: Kısır Döngü

Artan girdi maliyetleri yalnızca çiftçinin cebini değil, sofradaki fiyatları da etkiliyor. Üretim azaldıkça arz daralıyor; arz daraldıkça tüketici fiyatları yükseliyor. Bu da tarımsal üretim sisteminde bir kısır döngü oluşturuyor: Üretici pahalı girdiden kaçıyor, üretim azalıyor, tüketici pahalı ürüne mahkûm kalıyor.

Uzmanlara göre bu döngüyü kırmamanın yolu, tarımsal üretimin planlanması ve girdilerin yerli üretimle desteklenmesinden geçiyor. Aksi halde Türkiye, hem girdi hem de ürün bazında dışa bağımlı bir modele sıkışma riskiyle karşı karşıya.

Destekler Ne Kadar Yeterli?

Tarım ve Orman Bakanlığı her yıl mazot, gübre, yem bitkisi ve hayvancılık destekleri sağlıyor. Ancak üreticiler, bu desteklerin artan maliyetleri telafi etmekten uzak olduğunu savunuyor. Çiftçinin beklentisi, desteklerin girdi maliyetlerine endeksli hale getirilmesi ve ödeme takviminin daha erken yapılması yönünde.

Örneğin 2024 yılında mazot desteği dekara ortalama 75 TL olarak açıklandı. Ancak çiftçiler, aynı dönemde mazotun litre fiyatının 45 TL'yi aşmasının bu desteği sembolik hale getirdiğini dile getiriyor.

Yerli Girdi Üretimi: Çözümün Anahtarı

Uzmanlara göre tarımsal üretimde sürdürülebilirlik, ancak yerli girdi üretiminin güçlendirilmesiyle sağlanabilir. Türkiye'nin yıllık yaklaşık 10 milyon tonluk kimyasal gübre ihtiyacının neredeyse yarısı ithalatla karşılanıyor. Benzer şekilde, yem hammaddelerinin büyük kısmı (soya, mısır küspesi vb.) yurt dışından geliyor.

Gübre ve yem fabrikalarının yerli üretim kapasitesinin artırılması, hem döviz çıkışını azaltacak hem de çiftçinin maliyetlerini dengeleyecektir.

Ayrıca yenilenebilir enerji destekli tarımsal sulama sistemleri (örneğin güneş enerjili sulama) bu maliyet yükünü hafifletmede önemli bir potansiyele sahip.

Üretimin Rotasını Fiyatlar Belirliyor

Türkiye tarımının geleceğini belirleyecek temel unsur artık sadece iklim değil, maliyet dengesi. Girdi fiyatları ne kadar artarsa, üretim o kadar şekil değiştiriyor: bazı çiftçiler üretimi azaltıyor, bazıları ürün desenini değiştiriyor, bazıları ise tamamen üretimden çekiliyor.

Eğer girdi maliyetleri kontrol altına alınmazsa, tarladaki üretim dengesi bozulmaya devam edecek. Bu da yalnızca çiftçinin değil, tüketicinin de sofrasındaki tabağı etkileyecek.

Enflasyon Beklentileri Girdi Maliyetlerini Daha da Zorlayacak

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası'nın (TCMB) açıkladığı son Enflasyon Raporu'na göre, 2025 yıl sonu enflasyonunun yüzde 31-33 aralığında gerçekleşmesi bekleniyor. Bu oran, bir önceki tahmin aralığı olan yüzde 25-29'un üzerinde. 2026

için öngörülen aralık ise yüzde 13-19 seviyesinde sabit bırakıldı. TCMB Başkanı Fatih Karahan, 2025 sonu için enflasyonun tahmin edilenden daha yüksek gerçekleşebileceğine dikkat çekti.

Bu güncel tahminler, tarımsal üretim açısından da doğrudan alarm niteliği taşıyor. Çünkü genel fiyat seviyesindeki artış, mazot, gübre, yem, tohum ve elektrik gibi tarımsal girdilerin maliyetini daha da yukarı çekecek. Özellikle döviz kuruna duyarlı girdilerde yaşanacak artış, üreticinin yükünü ağırlaştıracak.

Artan maliyet baskısı, ekim alanlarının daralması, verim düşüşü ve ürün deseninin değişmesi gibi sonuçları beraberinde getirecek. Kısacası, yalnızca iklim koşulları değil, makroekonomik göstergeler de tarımsal üretimin yönünü belirleyecek.

Çiftçiler açısından en kritik nokta, girdi maliyetlerinin genel enflasyonun da üzerinde artma eğiliminde olması. Çünkü mazot, gübre ve yem fiyatları genellikle TÜFE'den daha hızlı yükseliyor. Bu durum, üretici gelirlerinin erimesine ve kârlılığın gidecek azalmasına neden oluyor.

Bir Fincanın İçinde Tarih: Türk Kahvesinin Avrupa'ya Uzanan Yolculuğu!

Haber: **Feyzanur KAYA**

Anadolu'nun her köşesinde tüten, sohbetlerin vazgeçilmez yoldaşı, misafire "hoş geldin" diyen ilk koku... Türk kahvesi, bir içecekten çok daha fazlasıdır. O, yüzyıllar boyunca kültürümüzün aynası, ritüellerimizin merkezidir. Ve artık, Avrupa Birliği'nde "Geleneksel Ürün Adı" (Traditional Specialities Guaranteed – TSG) olarak tescillenmesiyle, bu köklü miras artık uluslararası düzeyde de resmen tanınmıştır. Ancak bu tescil, sadece bir belge değil; bir tarih yolculuğunun da onurlandırılmasıdır.

Kahvenin Osmanlı'ya Uzanan Serüveni

Kahvenin ilk olarak 15. yüzyıl da Habeşistan (bugünkü Etiyopya) topraklarında keşfedildiği, Yemen üzerinden Arap Yarımadası'na yayıldığı biliniyor. 16. yüzyıl ortalarına gelindiğinde ise kahve, Osmanlı İmparatorluğu'nun başkenti İstanbul'a ulaştı. Rivayete göre 1550'li yıllarda Yemen Valisi Özdemir Paşa, kahveyi İstanbul'a getirdi. Kısa sürede saray mutfaklarına giren bu yeni lezzet, ardından halkın da vazgeçilmezi haline geldi.

O dönemde kahve, sadece bir içecek değil, aynı zamanda bir sohbet vesilesiydi. "Bir kahvenin kırk yıl hatırı vardır" sözü, kahvenin toplumsal hafızamızda bıraktığı izlerin ne kadar derin olduğunu gösterir. Kahvehaneler açıldı, edebiyat, sanat ve siyaset bu mekanlarda konuşulur hale geldi. Hatta kahvehaneler zamanla halkın fikir alışverişi yaptığı birer "kamusal alan" işlevi gördü.

Avrupa'nın Türk Kahvesi ile Tanışması

Türk kahvesi, 17. yüzyılda Osmanlı elçileri ve tüccarları aracılığıyla Avrupa'ya taşındı. 1650'lerde Viyana, Venedik ve Paris'te açılan ilk kahvehaneler, doğrudan Osmanlı etkisiyle kuruldu. Avrupadaki "café" kültürü işte bu temeller üzerine yükseldi. Ancak Avrupa, kahveyi kendi damak tadına göre filtreleyerek ya da sütle harmanlayarak dönüştürdü; oysa Türk kahvesi, telvesiyle pişen ve fincanda demlenen eşsiz bir gelenek olarak özgünlüğünü korudu.

Bu yüzden Avrupa Birliği'nin Türk kahvesini "Geleneksel Ürün Adı" olarak tescillemesi, sadece bir içeceği değil, özgün bir kültürel mirası da koruma altına almak anlamına geliyor. Artık Türk kahvesinin pişirme yöntemi, sunum biçimi ve hatta içme ritüeli bile uluslararası bir kimliğe kavuşmuş durumda.

Osmanlı'dan Günümüze Uzanan Kültürel Miras

Türk kahvesinin serüveni, sadece Osmanlı saraylarında ya da kahvehanelerinde kalmadı; Anadolu'nun her evine, her kalbine girdi. Kız isteme törenlerinde kahve tuzlu pişirildiğinde bir şakanın, dost meclislerinde köpüğü bol bir fincanın, sabahları kahvaltıdan sonra içilen "bir yudum huzurun" adı oldu.

Kahvenin hazırlanışı ise başlı başına bir ritüeldir. İncecik öğütülmüş kahve, cezvede suyla

ve isteğe göre şekerle buluşur. Kısık ateşte yavaş yavaş kabarıp, köpüğüyle birlikte fincana aktarılır. Bu hazırlık, sabır, özen ve incelik ister, tıpkı Türk kültürünün her detayında olduğu gibi.

UNESCO'dan AB'ye: Küresel Tanınırlık

2013 yılında Türk kahvesi, UNESCO Somut Olmayan Kültürel Miras Listesi'ne dahil edilerek dünya çapında bir kültür değeri olarak kabul edilmişti. 2025 yılı itibarıyla da Avrupa Birliği'nde "Traditional Specialities Guaranteed" etiketiyle tescillenmesi, bu mirasın ikinci büyük uluslararası onayı oldu. Bu tescil, Türk kahvesinin üretim yönteminden sunumuna kadar tüm özelliklerini yasal koruma altına alıyor.

Bir Fincanın İçinde Saklı Ruh

Türk kahvesinin tarihi, aslında Anadolu insanının tarihidir: Sabırla, emekle, sohbetle yoğrulmuş bir yaşam biçimi. Her yudumunda geçmişin izini, geleceğe dair umudu taşır. Bugün Avrupa'da tescillenmiş olması, bu eşsiz kültürün sınırları aştığının bir göstergesi olsa da, onu yaşatan asıl şey her sabah bir cezvenin başında pişirilen o kahvedir.

Kısacası Türk kahvesi, bir fincandan taşan tarihtir.

Köpüğünde zarafet, telvesinde sır, kokusunda tarih yatar.

Ve şimdi, Avrupa'nın resmî belgelerinde de adı geçen bu içecek, bize şunu hatırlatıyor: Kültür, paylaşıldıkça büyür; ama asla kökünden kopmaz.

Bir Sonbahar Hikâyesi

Kestane!

Sonbaharın serin nefesini ciğerlerimizde hissettiğimizde, sokak aralarında tüten köz dumanıyla birlikte bir koku belirir: Kestane kokusu. Anadolu'nun bereketli ormanlarından şehir meydanlarına uzanan bu koku, sadece damak tadımızı değil, kültürümüzü de sarar. Kestane, yüzyıllardır Anadolu insanının hem sofrasında hem de kalbinde özel bir yere sahip olmuştur.

Nerede Yetişir, Nasıl Bir Ağaçtır?

Kestane ağacı, nemli ve ılıman iklimi sever. Türkiye'de özellikle Marmara, Ege, Karadeniz ve Akdeniz bölgelerinde doğal olarak yetişir. Bursa, Aydın, İzmir, Kastamonu ve Sinop, kestane üretiminde öne çıkan illerdendir. Bursa kestanesi ise hem aroması hem de dayanıklılığıyla ün kazanmıştır — hatta “kestane şekeri” kavramı bu coğrafyanın bir simgesine dönüşmüştür.

Kestane ağaçları 20 metreyi aşan heybetli gövdeleriyle ormanların sessiz devleridir. Ancak bu ağaçların ömrü kadar sabır da ister; meyve vermesi 10 yılı bulabilir. Her yıl sonbaharda, dikenli kabuklarının içinden parlayan kahverengi tanelerle toprağın bereketini insanla paylaşır.

Doğanın Vitamin Hazinesi

Kestane, diğer kuruyemişlerden farklı olarak yağ oranı düşük, lif oranı yüksek bir besindir. Aynı zamanda B grubu vitaminleri, potasyum, magnezyum ve demir açısından da zengindir.

Özellikle şu faydalarıyla öne çıkar; Enerji verir: Kompleks karbonhidrat yapısıyla vücuda uzun süreli enerji sağlar. Kalp dostudur: Doymamış yağ asitleri içerir, kolesterolü dengelemeye yardımcı olur. Sindirim sistemini destekler: Lif açısından zengin olduğu için bağırsak sağlığını korur. Bağışıklığı güçlendirir: C vitamini içeriğiyle vücuda hastalıklara karşı korur — bu, kestaneyi diğer kabuklu yemişlerden ayıran nadir özelliklerden biridir.

Kestane Nasıl Tüketilir?

Kestanenin en geleneksel hali elbette közde pişmiş biçimidir. Ancak kullanım alanı bununla sınırlı değildir. Haşlanmış kestane, soğuk kış günlerinde sade bir atıştırmalık olarak tercih edilir. Kestane püresi, pastacılığın vazgeçilmez malzemesidir. Kestane balı, Türkiye'nin en kıymetli ve şifalı ballarından biridir; özellikle Karadeniz'in yüksek ormanlarında üretilen türü keskin aromasıyla bilinir. Kestane unu, glutensiz yapısıyla son yıllarda sağlıklı beslenme trendlerinin gözdesi olmuştur.

Kestane Kültürü: Anadolu'nun Sessiz Ritüeli

Kestane, Anadolu'da sadece bir gıda değil, aynı zamanda bir paylaşma simgesidir. Köylerde sobanın üzerinde pişirilen kestaneler, aileleri bir araya getirir. Bursa'da her yıl düzen-

lenen Kestane Festivali, bu geleneğin modern bir yansımasıdır. Kestane ağacının uzun ömrü, Anadolu halkı için sabrın ve bereketin sembolüdür.

Tehdit Altındaki Bir Lezzet

Ne yazık ki kestane üretimi son yıllarda ciddi tehditlerle karşı karşıya. Özellikle “kestane kanseri” adı verilen mantar hastalığı ve kuraklık, ağaçların ömrünü kısaltıyor. Tarımsal araştırma enstitüleri, dayanıklı türler geliştirmek için çalışmalar yürütse de, kestanenin geleceği hem doğanın hem de insanın dikkatine bağlı. Kestane, mevsimsel bir tat olmaktan öte, Anadolu'nun doğayla kurduğu ilişkinin bir yansımasıdır. Bir avuç kestane, aslında toprağın, sabrın ve emeğin somut halidir.

Bağıışıklığınızı güçlendirmek için
hergün SÜT İÇİN.

Tarım Kredileri ile ZİRAAT'İN DESTEĞİ BİZİMLE

Şimdi tarımsal üretimin içinde olmak isteyen çiftçiler Ziraat'e geliyor,
birbirinden avantajlı kredilerle aradığı desteği Ziraat'te buluyor.
Hem çiftçiler üretiyor hem ülke ekonomisi kalkınıyor.

Kadın Çiftçi
Kredisi

Genç Çiftçi
Kredisi

Altın Kovan
Kredisi

0850 220 00 00 | Müşteri İletişim Merkezi
www.ziraatbank.com.tr

Ziraat Bankası

 /ziraatbankasi